

Årsmelding

2001

Initiativ for etisk handel (IEH)

1.0 Forord

Initiativ for etisk handel (IEH) ble stiftet 27. november 2000 av Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjonen, Coop Norge, Kirkens Nødhjelp og Landsorganisasjonen i Norge.

Den overordnede målsetningen for IEH er å legge til rette for at norsk import bidrar til en sunn sosial og økonomisk utvikling i opprinnelses landene. For å bidra til dette vil IEH arbeide for at varer og tjenester ikke bli produsert ved brudd på grunnleggende og globalt anerkjente faglige og menneskelige rettigheter og at myndigheter og bedrifter aktivt arbeider for forbedringer. I tillegg vil IEH arbeide for at norske myndigheter gjør det enklere å handle varer fra land i sør. IEH vil også yte særskilt bistand og service til medlemmer for å bygge opp bedriftsinterne systemer som sikrer arbeide vedrørende utfordringene med etisk handel.

I løpet av 2001 har mye av arbeidet i foreningen gått med til å utarbeide strategier og planer for det videre arbeidet, sikre et økonomisk fundament, bygge opp et sekretariat og rekruttere medlemmer.

På alle disse områdene kan foreningen vise til resultater og som vi kommer tilbake til senere i årsmeldingen. Det mest gledelige er likevel at alle de 4 store dagligvarekjedene (Coop Norge, Norgesgruppen, Hakongruppen og Rema 1000) nå er medlem av foreningen. Det betyr en dekningsgrad innenfor denne bransjen på nær 90%, noe som er unikt i internasjonal målestokk. I tillegg er det vår klare oppfatning at det blant disse medlemmene arbeides seriøst og bevisst med å implementere de forpliktelsene som ligger i plakaten.

Ved utgangen av året hadde foreningen totalt 14 medlemmer (6 bedrifter, en næringsorganisasjon, 3 fagorganisasjoner, tre frivillige organisasjoner og en stiftelse)

Året 2001 har vært en stor utfordring, ikke i minst fordi foreningen startet med nokså blanke ark. Særlig gjaldt det i forhold til å utvikle et samarbeid mellom parter som tidligere hadde en noe konfrontativ tilnærming. Det har derfor vært riktig å bruke nødvendig tid til å bygge tillit mellom partene. Det har også vært nødvendig å skape forståelse hva som ligger av reelle forpliktelser i plakaten, men også at det nødvendigvis vil ta noe tid å få gjennomført de mål som er satt.

Styret er av den oppfatning at det er lagt et grunnlag for en videre utvikling av IEH, både hva gjelder rekruttering og medlemspleie.

Fredrik Gjernes
For styret

2.0 Styrets arbeid

Styret har i perioden 23.04.01 til og med 31.12.2001 bestått av følgende medlemmer og personlige varamedlemmer:

Styreleder: Stein Villumstad – Kirkens nødhjelp (fram til 06.12.01)
Medlem: Ivar Jørgensen – HSH
Medlem: Therese Hagtvedt – Rema 1000 (fram til 06.12.01)
Medlem: Karin Beate Theodorsen – LO
Medlem: Elin Enge – Norsk Folkehjelp
Medlem: Svein Tevasvoll - Coop Norge
Medlem: Hilde Vanvik - The Body Shop

Varamedlem: Fredrik Gjernes – Kirkens Nødhjelp(ordinært styremedlem fra 06.12.01)
Varamedlem: Ingrid Thin Bjerke - HSH
Varamedlem: Leif Olsen – HSH (ordinært styremedlem fra 06.12.01)
Varamedlem: Terje Kalheim - LO
Varamedlem: Ivar Christiansen - Norsk Folkehjelp
Varamedlem: Marit Bjerås – Coop Norge
Varamedlem: Camilla Karstensen, The Body Shop

Styret har i 2001 avholdt 8 styremøter og behandlet totalt 68 saker

Styret har arbeidet særlig med følgende saker

- Kort tid etter siste årsmøte fikk IEH skriftlig brev fra Utenriksdepartementet at foreningen var innvilget kr. 800 000 i støtte til oppstart av driftsfasen. Det ble i den forbindelse utarbeidet et revidert budsjett, og hvor en la vekt på å iverksette prioriterte tiltak som; ansettelse, kunnskapsoppbygging, informasjon og opplæring.
- I mai måned lyste styret ut stillingen som daglig leder (åremålsstilling på 3 år) og som startet sitt arbeide 1. juli 2001. Det er i den forbindelse utarbeidet både kontrakt og stillingsinstruks.
- Styret gjennomførte en strategikonferanse i august måned og som ble starten på arbeidet med å utvikle en helhetlig strategi og handlingsplan for foreningens arbeid i årene 2002 – 2004. Planen ble endelig vedtatt i desember 2001. Hensikten med planen var todelt: For det første å prioritere klarere hvilke saker foreningen skal arbeide med i perioden, gitt de begrensede økonomiske midler foreningen rår over. For det andre ble arbeidet med planen et viktig instrument for å skape en intern samstemmighet for styrets videre arbeid.

3.0 Strategi og handlingsplan (2002 – 2004)

For å definere nærmere hvilke prioriterte oppgaver foreningen skal arbeide med i den nevnte perioden har styret vedtatt en egen strategi og handlingsplan. Det er i den forbindelse vedtatt en egen visjon og forretningsidé for foreningen. Nedenfor følger en kort gjengivelse av hovedinnholdet i strategi og handlingsplanen:

Visjon

IEH vil bidra til å sikre en sunn sosial og økonomisk utvikling i opprinnelseslandene ved at bedrifter, organisasjoner og myndigheter samarbeider om å overholde de grunnleggende faglige og menneskelige rettigheter.

Forretningside

IEH skal sette medlemmene i stand til å finne løsninger på utfordringer knyttet til etisk handel.

I følge planen skal det i denne perioden arbeides med følgende 5 prioriterte områder:

➤ Rekruttering

”For å bli en forening med høy troverdighet og stor påvirkningskraft skal IEH i løpet av perioden ha vervet 75 medlemmer”

Det innebærer blant annet at det skal legges vekt på å rekruttere fra varesiden (ikke tjenstesiden) og med vekt på dagligvarebransjen, næringsmiddelindustrien og tekstil og møbelindustrien. Det er også en målsetting at foreningen i løpet av perioden skal klare å finansiere driften av foreningen ved hjelp av medlemskontingenten.

➤ Medlemsservice

”Utvikle et servicetilbud som setter medlemmene i stand til å arbeide konkret og målrettet

Det innebærer at det i løpet av perioden vil bli arbeidet med tiltak som; startpakke for nye medlemmer, opplæringstilbud, utvikling av en kunnskapsbank og et skjema for risikovurdering. I tillegg generell rådgivning overfor medlemmene.

➤ Informasjon og offentlig debatt

”IEH skal gjennom sin informasjonsvirksomhet vekke oppmerksomhet, skape holdninger og mobilisere for etisk handel”

Det innebærer at foreningen må utvikle egne informasjonstiltak eksklusive for medlemmene, at vi evner å sette dagsorden for å delta i den offentlige debatt omkring etisk handel (blant annet gjennom suksesshistorier), at vi får norske myndigheter mer på banen (både nasjonalt og internasjonalt). På den måten kan vi skape troverdighet og faglig tyngde og på en måte som gjør at vi blir et naturlig valg for journalister, forskere og andre som vil vite mer om tematikken.

➤ Det internasjonale samfunn

”IEH skal ta selvstendige initiativ, men også arbeide for at norske myndigheter og internasjonale organisasjoner skaper best mulig rammebetingelser for etisk handel”

Det innebærer at foreningen vil arbeide for å fjerne norske handelshindringer, at norske myndigheter raskere følger opp internasjonale forpliktelser og at vi blant annet gjennom nettverksbygging bidrar til å sikre globale rammer og tiltak for etisk handel.

➤ Samarbeid og utvikling

”IEH skal fremme samarbeid og arbeidsfordeling mellom IEH og medlemmene og medlemmene imellom som styrker foreningens handlekraft og medlemmenes mulighet til å gjennomføre sine forpliktelser”.

Det innebærer blant annet at arbeidet til foreningen vil bli løpende evaluert og justert, at vi ønsker å utvikle varierte arbeidsformer, sikre konfidensialitet, tillit og åpenhet, samt å utvikle metoder for årlig rapportering og uavhengig verifikasjon. I tillegg vil det i samråd med medlemmene bli utviklet pilotprosjekter og forbedringsprosjekter.

4.0 Sekretariatet

Siden slutten av år 2000 og fram til 1. juli 2001 opererte Øyvind Eggen fra Diakonhjemmets Internasjonal Senter (DIS) som midlertidig sekretariat for foreningen på konsulentbasis. Etter at foreningen fikk innvilget økonomisk støtte fra Utenriksdepartementet for oppstart av driften av foreningen ble stillingen som daglig leder utlyst. Leif Lausund ble ansatt i en 3 års åremålsstilling og startet sitt arbeide 1. juli. I den forbindelse ble det gjort et arbeid med å finne kontor og innredning.

Fram til årsskiftet har sekretariatet i stor grad arbeidet med følgende saker:

- Forberedelser til og oppfølging av styrevedtak, ikke minst arbeidet med strategi og handlingsplanen.
- Rekruttering og medlemspleie. Høsten 2002 ble Norgesgruppen tatt opp som medlem. Sekretariatet har også hatt jevnlig kontakt med særlig bedriftsmedlemmene og utarbeidet en rapport til styret om status og forventinger.
- Skaffe en internasjonal og nasjonal oversikt og kunnskap om arbeidet med etisk handel, noe som har medført utvikling av en omfattende link side som ligger på IEHs hjemmeside
- Sekretariatet har startet arbeidet med nødvendig internasjonalt og nasjonalt nettverksbygging, noe som har medført en tettere kontakt med blant annet SAI (Social Accountability Internation – SA 8000), ETI (Ethical Trade Initiative), BBU (Birkebeinerlaugets Bedriftsutvikling) og BI (Bedriftsøkonomisk Institutt).
- I samarbeid med dagligvarebedriftene har sekretariatet startet arbeidet med å utvikle en opplæringspakke – særlig rettet mot innkjøpere/kategoriansvarlige. Det er også inngått avtale med en konsulent som skal bistå i arbeidet med å utvikle et risiko- og analyseskjema. Dette skjema skal kunne brukes av medlemmene når de skal vurdere eksisterende eller nye leverandører.

5.0 Rekruttering og medlemspleie

Per 31.12.2001 består foreningen av følgende medlemmer

1. Handels- og Servicenæringens ovedorganisasjon (HSH)
2. Coop Norge
3. Landsorganisasjonen i Norge (LO)
4. Kirkens Nødhjelp (KN)
5. Norsk Folkehjelp
6. Norgesgruppen
7. Hakongruppen

8. Rema 1000
9. The Body Shop
10. Fabel Tekstil
11. Strømmestiftelsen
12. GRIP
13. Fellesforbundet
14. Handel og Kontor i Norge

Siden forrige årsmøtet er Norgesgruppen blitt nytt medlem.

Sekretariatet har særlig gjennom høsten 2001 vært i nær dialog med medlemmene, men med spesielt fokus på bedriftsmedlemmene. Som nevnt tidligere har sekretariatet i den forbindelse utarbeidet en rapport om status for arbeidet internt i bedriftene og om hvilke forventninger og krav de har til foreningen.

Når det gjelder forventninger til foreningen kan disse grovt settes deles inn 4 områder:

1. Medlemmene ønsker at foreningen skal delta i og prege den offentlige debatt omkring etisk handel
2. IEH må være et sted hvor medlemmene får faglig og praktisk informasjon og kunnskap om hvordan de kan implementere plakaten. Særlig gjelder det for forhold i opprinnelseslandene
3. IEH må bli et senter for nettverksbygging, både blant medlemmer og ikke-medlemmer
4. IEH må ha spisskompetanse omkring tematikken, og som gjør at de kan brukes som kurs, seminarer etc.

Det var tydelig en viss skepsis blant særlig bedriftsmedlemmene å starte et samarbeid omkring felles problemstillinger gjennom blant andre pilot og/eller forbedringsprosjekter. Det skyldes i all hovedsak at medlemmene føler de trenger noe bedre tid til å utarbeide egne interne rutiner og planer. Men det er ingen grunn til å legge skjul på at det også blant medlemmene er en viss konkurranse om å være "først på banen". For styret er en slik konkurranse uproblematisk.

Denne ovennevnte rapporten ble også brukt som grunnlag for styret sitt arbeide med å utvikle en strategi og handlingsplan for foreningen (se pkt 2 over).

Sekretariatet har særlig arbeidet overfor bedriftene med å skape en nærmere forståelse for hvilke konkrete forpliktelser som ligger i plakaten og gi innspill til hvordan dette arbeidet kan og bør implementeres. I den sammenheng har sekretariatet konkret blant annet sett på dette med opplæring av kategori/innkjøpsansvarlige.

6.0 Implementering av plakaten

Den ovennevnte rapporten som sekretariatet utarbeidet høsten 2001 er senere oppdatert gjennom kontakt og møter med medlemmene. Nedenfor følger en kort oppsummering av det vi vet av arbeid som er igangsatt av medlemmene

Bedriftsmedlemmer (inkludert næringsorganisasjoner)

Coop Norge, Norgesgruppen, Hakongruppen og Rema 1000 har utarbeidet en overordnet policy for sitt arbeide med etisk handel og som er vedtatt av de ledende organer.

Coop Norge, Norgesgruppen og Hakongruppen har utarbeidet konkrete handlingsplaner for hvordan arbeidet skal følges opp.

Alle de nevnte bedriftsmedlemmene har sendt krav til all sine leverandører (hvor plakaten er vedlagt) om at innholdet i plakaten skal overholdes og at det er et krav for framtidig samarbeid med bedriftene.

Coop Norge, Hakongruppen og Norgesgruppen har sendt spørreskjema (self questionnare) til alle sine leverandører om hvordan de forholder seg til innholdet i plakaten og har i den forbindelse utarbeidet databaser.

The Body Shop gjør alle sine innkjøp via England (hovedkontoret) – hvor de er medlem av ETI og således oppfyller forpliktelsene i plakaten

Fabel Tekstil har startet arbeidet med å utvikle en intern policy om etisk handel og er i ferd med å skaffe seg en nærmere oversikt over fra hvilke land deres produkter produseres. Målsetningen er at produsenten skal forplikte seg til å følge plakaten.

HSH har utarbeidet en håndbok (fase 1) for sine medlemsbedrifter og som er en mal for handlingsplan som bedriftene kan bruke for sitt arbeide. Den ligger på HSH sine hjemmesider (krever medlemskode). Målsettingen er at håndboken skal utvides gjennom både fase 2 og 3.

Alle de ovennevnte har sendt ut informasjon internt i bedriften om deres forhold til IEH.

Frivillige organisasjoner

Kirkens Nødhjelp har selv utarbeidet egne interne kjørerregler for etisk handel (innkjøp) og har sendt ut informasjon (gjennom blant annet artikler i medlemsblad) om etisk handel. De har også fortsatt deler av sitt kampanjearbeide, men da rettet mot tekstilbransjen og særlig handelen med Burma. De deltar ofte på møter og seminarer innenfor sitt organisasjonsområde hvor tematikken drøftes. Organisasjonen har også drøftet problemstillingen etisk handel med sine partnere i sør.

Norsk Folkehjelp har vedtatt å fortsette sitt arbeid med etisk handel. Har informert internt og støtter flere prosjekter for småprodusenter.

Fagbevegelsen

LO har orientert gjennom sine lokale organisasjonsledd om arbeidet med etisk handel og deltar på seminarer og møter hvor denne type problematikk drøftes. Tematikken er blant annet lagt inn som tema på den internasjonale delen av LO skolen.

I både Handel og Kontor og Fellesforbundet er tematikken drøftet på flere interne seminarer og møter.

7.0 Veien videre

Året 2002 blir et avgjørende år for foreningens videre framtid. Dette er året hvor IEH må klare å utvikle og tilby medlemsfordeler som gjør det attraktivt å være medlem. Styret har i den forbindelse blant annet satt i gang et arbeid med å utvikle opplæringsverktøy og et risiko- og analyseskjema til bruk for særlig kategori og innkjøpsansvarlige. Målsetningen er å ha dette klart i løpet av våren 2002. Det arbeides også med å utvikle en oppdatert nyhetstjeneste for medlemmene.

Men 2002 blir også året hvor arbeidet med å rekrutere flere medlemmer blir viktig. Styret sin målsetning er at driften av foreningen skal være selvfinansiert (gjennom kontingenten) i løpet av 2004. Det innebærer behov for flere medlemmer. I første omgang vil det bli gjort et framstøt overfor tekstilbransjen og næringsmiddelindustrien.

Skal foreningen kunne stå fram som en attraktiv medlemsorganisasjon betyr det også at foreningen i 2002 må skaffes økonomisk handlingsrom for å iverksette nødvendige tiltak. Det må derfor arbeides videre med å sikre finansiering fra det offentlige i oppbygningsfasen av foreningen.